

MÔ HÌNH THÔNG TIN VỀ GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO TRÊN BÁO IN

NGUYỄN XUÂN AN VIỆT*

Ngày nhận bài: 27/10/2017; ngày sửa chữa: 27/10/2017; ngày duyệt đăng: 28/10/2017.

Abstract: Information on education and training in the press is considered as a spiritual weapon in the process of reform and development of the education. Information on education has brought knowledge for the public about guidelines and policies of the Party and the State and the education sector on education and training. Within the scope of the paper, the author analyzes the information model of education and training in the printed press.

Keywords: Information model, education and training, printed press, journal.

Thông tin về GD-ĐT trên báo chí được coi là vũ khí tinh thần trong quá trình đổi mới và thúc đẩy sự nghiệp giáo dục phát triển. Theo đó, thông tin về GD-ĐT phục vụ trực tiếp, đưa đến công chúng những hiểu biết về chủ trương, đường lối, chính sách của Đảng và Nhà nước và của ngành Giáo dục về GD-ĐT, từng bước tuyên truyền, xác lập thể giới quan, nhân sinh quan đúng đắn cho các thành viên trong xã hội, đồng thời đấu tranh với những tiêu cực trong giáo dục, đề xuất các ý kiến, giải pháp trong giáo dục để thúc đẩy nền giáo dục phát triển.

1. Giới thiệu các mô hình thông tin về GD-ĐT trên báo in

1.1. Mô hình thông tin thời sự

Mô hình thông tin thời sự là mô hình thông tin về GD-ĐT được áp dụng trên loại hình báo in nhật báo và tuần báo, đây cũng là đặc thù của báo chí nói chung như phát thanh, truyền hình, báo mạng điện tử. Những thông tin này được thể hiện qua các thể loại bài viết như tin tức, phóng sự, phỏng vấn... Thông tin phải đáp ứng được yêu cầu cơ bản của báo chí là thông tin nhanh, chân thật, khách quan, khoa học và đặc thù của GD-ĐT. Ở Việt Nam các tờ nhật báo có chuyên trang về GD-ĐT hoặc chuyên trang thời sự hay văn hóa xã hội, các thông tin xuất hiện là những chủ đề bám sát các vấn đề đang được xã hội quan tâm, trong đó có chủ trương, chính sách về GD-ĐT, hoặc các hoạt động của các nhà trường. Như tờ Thanh niên và Tuổi trẻ có chuyên trang về giáo dục, bên cạnh đó trang thời sự cũng đưa những thông tin về GD-ĐT, theo đó tùy từng thời điểm, thực tế nhiệm vụ năm học báo mở ra các chuyên mục, các mục như: Tư vấn tuyển sinh đại học, cao đẳng trên báo Tuổi trẻ; Tiếp sức mùa thi trên báo Thanh niên...

Đối với tuần báo, như báo Giáo dục và Thời đại thì mô hình thông tin thời sự vẫn là yêu cầu đặt ra của tờ báo, thông tin của các số báo vẫn phải đáp ứng tiêu chí thời sự về chủ trương, chính sách về giáo dục, về

những vấn đề giáo dục được quan tâm liên quan đến điều hành quản lí, cũng như dạy và học.

Có thể nói, mô hình thông tin thời sự chính là mô hình được thực hiện trên nhật báo và tuần báo, trong đó thông tin về GD-ĐT mang tính định hướng, cập nhật nhanh, thông tin các hoạt động, sự kiện giáo dục... được đề cập chủ yếu với mô hình này.

1.2. Mô hình thông tin lí luận và chính trị

Thông tin **Lí luận chính trị** là những thông tin hệ thống tri thức về lĩnh vực chính trị, là bộ phận quan trọng trong các lí luận chung của nhân loại và được giới hạn trong lĩnh vực chính trị, là kết quả của hoạt động nghiên cứu khoa học và thực tiễn chính trị của nhiều người, qua nhiều thế hệ. Thông tin lí luận chính trị khẳng định vai trò và tầm quan trọng to lớn của nó đối với nhận thức và hành động của từng cá nhân nói riêng và sự phát triển của toàn xã hội nói chung, bởi lí luận chính trị bao gồm những tri thức tổng hợp, liên ngành mang tính đảng, tính giai cấp rõ rệt, đồng thời có tính khái quát hóa, trừu tượng hóa và tính dự báo khoa học cao. Đồng thời nó cho thấy sự khó khăn, phức tạp của quá trình sáng tạo, nhận thức và vận dụng lí luận chính trị. Theo đó, mô hình thông tin lí luận và chính trị được áp dụng ở các tạp chí chuyên biệt ở lĩnh vực này như: Tạp chí Cộng sản; Tạp chí Xây dựng đảng... Giải quyết tốt yêu cầu về công tác tư tưởng, lí luận là một trong những điều kiện quyết định hàng đầu để thực hiện thắng lợi những mục tiêu về phát triển KT-XH, đẩy mạnh sự nghiệp đổi mới trong thời gian tới. Đại hội XII của Đảng đặt ra yêu cầu, nhiệm vụ đổi mới mạnh mẽ, đồng bộ về nội dung, phương thức và các bình diện của công tác tư tưởng, lí luận.

Thông tin GD-ĐT cũng là một trong những thông tin như các lĩnh vực khác được đề cập ở góc độ lí luận chính trị về chủ trương, chính sách về giáo dục, trong đó có các vấn đề như đổi mới giáo dục, hội nhập quốc

* Bộ Giáo dục và Đào tạo

tế... Nghị quyết Đại hội XII của Đảng chỉ ra Giáo dục văn hóa, đạo đức, xây dựng lối sống tích cực, có trách nhiệm trong nhân dân, nhất là trong đội ngũ cán bộ, đảng viên là nhiệm vụ căn bản, có ý nghĩa đặc biệt quan trọng của công tác tư tưởng trong điều kiện hiện nay. Đó cũng chính là nhiệm vụ góp phần xây dựng con người mới, xây dựng đội ngũ cán bộ vừa hồng, vừa chuyên, đủ năng lực, điều kiện lãnh đạo nhân dân, tổ chức thực hiện các nhiệm vụ xây dựng, phát triển đất nước trong bối cảnh đầy mạnh hoàn thiện nền kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa và hội nhập quốc tế. Yêu cầu đặt ra là nghiên cứu xây dựng các chuẩn mực văn hóa, đạo đức của con người Việt Nam hiện đại nói chung và của cán bộ, đảng viên nói riêng, truyền bá, giáo dục để những chuẩn mực đó đi vào cuộc sống, trở thành lối sống của mỗi người dân, mỗi cán bộ, đảng viên. Các phương tiện thông tin về công tác tư tưởng đồng thời trở thành môi trường giám sát đạo đức, lối sống của cán bộ, đảng viên, đấu tranh không khoan nhượng với những biểu hiện tham nhũng, lãng phí, mất dân chủ, suy thoái về tư tưởng chính trị, đạo đức, lối sống trong cán bộ, đảng viên và trong nhân dân.

1.3. Mô hình thông tin khoa học

Mô hình thông tin khoa học được áp dụng đối với các tạp chí khoa học thuộc các Bộ, ngành, viện nghiên cứu, các đại học, trường đại học... với mục đích giới thiệu, thông tin về những vấn đề lí luận, thực tiễn thuộc lĩnh vực khoa học chính trị, kinh tế, văn hóa, xã hội...; Giới thiệu những kết quả nghiên cứu khoa học, đề tài khoa học ra đồng đảo công chúng.

Đối với thông tin về GD-ĐT được đề cập chủ yếu ở các tạp chí khoa học thuộc Bộ GD-ĐT, các đại học, trường đại học. Theo thống kê của ngành Giáo dục năm 2014, toàn ngành có 48 tạp chí khoa học thuộc Bộ, các đơn vị thuộc Bộ GD-ĐT và các đại học, trường đại học. Trong đó, tạp chí trực thuộc Bộ chỉ có 1 tạp chí duy nhất là *Tạp chí Giáo dục*, đây là tạp chí mang những thông tin khoa học của toàn ngành, từ các chính sách về giáo dục, đến các luận bàn, hay giới thiệu các công trình nghiên cứu phục vụ đến công tác quản lí điều hành, đổi mới phương pháp dạy và học... Đối với các tạp chí khoa học thuộc các đại học, trường đại học thì còn là những thông tin thường xuyên giới thiệu, trao đổi, luận bàn của đội ngũ giảng viên, học viên nghiên cứu các đề tài khoa học, các vấn đề phục vụ giảng dạy, quản lí nhà trường.

1.4. Mô hình thông tin chỉ dẫn

Mô hình thông tin chỉ dẫn được áp dụng đối với các tạp chí chuyên ngành mang tính chất chỉ dẫn

một vấn đề cụ thể liên quan đến các mặt đời sống, kinh tế, văn hóa, xã hội... Mô hình thông tin này cũng được áp dụng với cả báo in nhật báo, hay tuần báo nhưng chỉ là những mục, hay chuyên mục. Có thể nói, *Thông tin hướng dẫn* là thông tin mang lại cho công chúng những hình dung cụ thể về phương hướng, về phương pháp hành động, về mục đích và khả năng đạt được dựa trên các điều kiện hiện thực.

Đối với thông tin về GD-ĐT, mô hình thông tin chỉ dẫn cũng được áp dụng khá tốt trên các tạp chí về các vấn đề cách dạy, cách học, tiêu biểu như các tạp chí: *Tạp chí Toán tuổi thơ*, *Tạp chí Toán học và Tuổi trẻ* thuộc Nhà xuất bản Giáo dục Việt Nam... Đây là những tạp chí chuyên về cách hướng dẫn cách học toán, cách giải hay...

2. Nhận diện mô hình thông tin về GD-ĐT trên báo in

2.1. Đối với báo in

Nhận diện mô hình thông tin về GD-ĐT trên báo in nhật báo, tuần báo, có thể khẳng định rằng đó là mô hình thông tin thời sự, theo thông tin về GD-ĐT được phản ánh trên các báo in là các chính sách về giáo dục, các chủ trương, định hướng lớn của ngành Giáo dục trong từng giai đoạn; các hoạt động dạy và học trong các nhà trường; các hoạt động đổi mới trong giáo dục trong từng năm học... đó là những thực trạng, kết quả cũng như những tồn tại, hạn chế...

Nhìn nhận trên thực tế báo in nhật báo, tuần báo trong suốt thời gian qua cho thấy, nếu như những năm học năm 2006-2007, 2007-2008 dư luận báo chí đã phản ánh khá mạnh mẽ về GD-ĐT, liên tục trong 2 năm học này những vấn đề về chất lượng giáo dục luôn là đề tài nóng trên các phương tiện thông tin đại chúng, thể hiện bằng nhiều hình thức phản ánh khác nhau: bài viết tổng quan đánh giá về chất lượng giáo dục, ý kiến chất vấn của các đại biểu Quốc hội, ý kiến của các nhà khoa học, quản lí giáo dục, phản ánh thông qua các sự kiện, hoạt động của ngành giáo dục. Nhìn chung các thông tin về giáo dục được phản ánh một cách thường xuyên, đa dạng chủ đề đi từ các chính sách cụ thể đến những biểu hiện kết quả giáo dục thông qua các kì thi... Những thông tin về giáo dục trên báo chí đã có sự tác động mạnh mẽ đến công tác quản lí, chỉ đạo chung của toàn ngành, góp phần không nhỏ tác động vào việc hoạch định ra những chính sách về giáo dục. Theo đó, dư luận báo chí những năm học 2006-2007; 2007-2008 đã góp phần thúc đẩy ra đời Chỉ thị số 33/2006/CT-TTg ngày 8/9/2006 của Thủ tướng Chính phủ về Chống tiêu cực và khắc phục bệnh thành tích trong giáo dục;

Cuộc vận động “Nói không với tiêu cực trong thi cử và bệnh thành tích trong giáo dục”.

Còn thời điểm năm 2017 khi mà trước đó năm 2014 Quốc hội đã có Nghị quyết số 88/2014/QH13 về Đổi mới chương trình, sách giáo khoa giáo dục phổ thông; nhưng đến 2017, tiến độ này chưa được đảm bảo, theo đó ngành Giáo dục đã có tờ trình Chính phủ đồng ý và trình Quốc hội xem xét việc lùi thời gian thực hiện Chương trình sách giáo khoa phổ thông mới. Nội dung này được báo chí nói chung, báo in nói riêng liên tục có thông tin, ngoài ra có nhiều bài viết đăng ý kiến của các chuyên gia, nhà khoa học, nhà giáo, nhà quản lý nêu ý kiến nhiều chiều về vấn đề này. Đây là những tiếng nói, ý kiến gửi đến các đại biểu Quốc hội qua đó tham khảo, nhìn nhận trong việc quyết định việc thông qua lùi thời gian thực hiện.

Từ lý luận và thực tiễn đó có thể thấy, nhận diện mô hình thông tin về GD-ĐT được thực hiện chủ yếu trên báo in nhật báo, tuần báo, đó là mô hình thông tin thời sự, đó là:

- Nội dung thông tin về GD-ĐT là thông tin thời sự chuyên sâu về GD-ĐT, gồm: các chủ đề, đề tài về các chính sách giáo dục; hoạt động quản lý, điều hành của các cơ quan quản lý giáo dục; hoạt động giáo dục các cấp và các cơ sở giáo dục;

- Hình thức thông tin trên báo in là chuyên trang về giáo dục, thông tin về GD-ĐT trên trang thời sự hoặc cả tờ báo về GD-ĐT. Trong đó tổ chức các chuyên mục, mục... tùy theo vấn đề, tính thời sự, tính đặc thù theo nhiệm vụ năm học của ngành Giáo dục phù hợp với nhu cầu công chúng báo chí;

- Đội ngũ phóng viên am hiểu chuyên trách viết về GD-ĐT.

2.2. Đối với tạp chí

Nhận diện mô hình thông tin về GD-ĐT trên tạp chí cho thấy: áp dụng chủ yếu là các mô hình thông tin lý luận và chính trị, thông tin khoa học, thông tin chỉ dẫn, còn thông tin giải trí ít được áp dụng trong các tạp chí chuyên biệt này. Đây cũng là một thực tế phù hợp với ngành Giáo dục, chủ yếu các tạp chí gắn với mô hình đào tạo của từng trường đại học, hoặc ở tầm cao hơn là những thông tin khoa học về GD-ĐT phục vụ cho công tác điều hành, quản lý, chỉ đạo, hoạt động đổi mới dạy và học ví dụ như các tạp chí: Tạp chí Khoa học thương mại (Đại học Thương mại Hà Nội); Tạp chí Khoa học Kỹ thuật Mỏ - Địa chất (Đại học Mỏ - Địa chất); Tạp chí Khoa học Giao thông vận tải (Đại học Giao thông - Vận tải); Tạp chí Phát triển kinh tế (Đại học Kinh tế TP. Hồ

Chí Minh); Tạp chí Khoa học và Công nghệ (Đại học Bách khoa Hà Nội); Tạp chí Kinh tế phát triển (Đại học Kinh tế quốc dân); Tạp chí Khoa học và Công nghệ (Đại học Đà Nẵng); Tạp chí Khoa học Kỹ thuật nông nghiệp (Đại học Nông nghiệp I)...

3. Những yêu cầu đối với việc thông tin về GD-ĐT

Trong giai đoạn cách mạng khoa học - công nghệ phát triển như vũ bão hiện nay, thông tin báo chí nói chung và thông tin về GD-ĐT nói riêng cần phải đáp ứng các yêu cầu:

- Phản ánh mọi mặt của lĩnh vực GD-ĐT từ chính sách giáo dục đến các hoạt động giáo dục, đối tượng phản ánh ngày càng mở rộng (ít còn “vùng cấm” như trước đây). Vấn đề này phải được coi là bản chất của thông tin báo chí, trong quá trình đó, các sự kiện của thế giới, trong nước có liên quan đến giáo dục, phục vụ cho sự nghiệp GD-ĐT được báo chí lưu giữ, tái hiện và chuyển tải trong xã hội, phục vụ các quá trình đổi mới GD-ĐT.

- Thông tin về GD-ĐT là kết quả của mối quan hệ đa phương, sự tác động chặt chẽ giữa chủ thể và khách thể, trong đó, sự kiện tồn tại như khách thể, bộc lộ những tín hiệu - thông tin mà chủ thể (nhà báo, cơ quan báo chí) hướng tới tiếp nhận, tái tạo, xử lý và chuyển tải. Đồng thời, hoạt động báo chí lại hướng tới khách thể tiếp nhận sản phẩm báo chí là công chúng, công chúng vừa là đối tượng, vừa là chủ thể trong quá trình tìm kiếm, tiếp nhận và xử lý thông tin báo chí.

- Thông tin về GD-ĐT trên báo chí có khối lượng thông tin chuyển tải rất lớn, hoạt động thông tin diễn ra liên tục, bên cạnh việc phản ánh những thông tin mang tính đại chúng, phục vụ cho đối tượng đặc thù là các nhà quản lý giáo dục, các nhà giáo, phụ huynh, học sinh, sinh viên, các chuyên gia, nhà khoa học về giáo dục... còn là đông đảo các tầng lớp người trong xã hội. Thông tin về GD-ĐT là nhu cầu rất cơ bản của con người và xã hội. Trong thời kỳ bùng nổ thông tin, xu thế mở cửa, hội nhập quốc tế mạnh mẽ hiện nay, thông tin về GD-ĐT trên báo chí có vai trò ngày càng quan trọng trong các quá trình chính trị, phát triển kinh tế, phổ biến văn hóa, tổ chức và quản lý xã hội, khi mà Đảng và Nhà nước ta luôn khẳng định và coi trọng giáo dục là quốc sách hàng đầu.

- Thông tin về GD-ĐT trên báo chí được coi là vũ khí tinh thần trong quá trình đổi mới và thúc đẩy sự nghiệp giáo dục phát triển. Theo đó, thông tin về GD-ĐT phục vụ trực tiếp, đưa đến công chúng những hiểu biết về chủ trương, đường lối, chính sách của

Đảng và Nhà nước và của ngành Giáo dục về GD-ĐT, từng bước tuyên truyền, xác lập thế giới quan, nhân sinh quan đúng đắn cho các thành viên trong xã hội, đồng thời đấu tranh với những tiêu cực trong giáo dục, đề xuất các ý kiến, giải pháp trong giáo dục để thúc đẩy nền giáo dục phát triển.

- Thông tin về GD-ĐT trên báo chí phản ánh kịp thời, trung thực tâm tư, tình cảm, thái độ của quần chúng nhân dân trước các chủ trương, đường lối của Đảng, Nhà nước về giáo dục, trước các vấn đề của hoạt động đời sống giáo dục. Trong xu thế dân chủ hóa hiện nay, báo chí là kênh chuyển tải thông tin về nguyện vọng, yêu cầu của công chúng đối với sự lãnh đạo, cách thức tổ chức, quản lý xã hội của Đảng và Nhà nước, đồng thời thông tin báo chí thể hiện vai trò quan trọng trong quá trình xây dựng, thúc đẩy phát triển nền giáo dục nước nhà, qua đó phát huy giá trị tinh thần tốt đẹp của dân tộc với truyền thống hiếu học. Thông tin GD-ĐT trên báo chí cũng phản ánh mặt trái, hạn chế của giáo dục, những vấn đề bức xúc của nhân dân, những hiện tượng tiêu cực, như quan

liêu, tham nhũng, lãng phí, suy thoái đạo đức, lối sống trong hoạt động giáo dục... □

Tài liệu tham khảo

- [1] Quốc hội (2014). *Nghị quyết số 88/2014/QH13 về Đổi mới chương trình, sách giáo khoa giáo dục phổ thông*.
- [2] Thủ tướng Chính phủ (2012). *Quyết định 711/QĐ-TTg ngày 13/6/2012 của Thủ tướng Chính phủ phê duyệt “Chiến lược phát triển giáo dục 2011-2020”*
- [3] Thủ tướng Chính phủ (2006). *Chỉ thị số 33/2006/CT-TTg ngày 8/9/2006 của Thủ tướng Chính phủ về Chống tiêu cực và khắc phục bệnh thành tích trong giáo dục*.
- [4] Tạ Ngọc Tuấn (chủ biên, 1999). *Cơ sở lý luận báo chí*. NXB Văn hóa - Thông tin.
- [5] Nguyễn Văn Dũng (2011). *Báo chí và dư luận xã hội*. NXB Lao động.
- [6] Đinh Thúy Hằng (2008). *Báo chí thế giới và xu thế phát triển*. NXB Thông Tấn
- [7] Bộ GD-ĐT. *Báo cáo tổng kết năm học 2016-2017 giáo dục mầm non và khởi giáo dục phổ thông*.
- [8] Bộ GD-ĐT (2016). *Báo cáo công tác báo chí ngành Giáo dục năm 2016 của Bộ Giáo dục và Đào tạo*.

Biên soạn và sử dụng hiệu quả...

(Tiếp theo trang 269)

tác, liên kết, khai thác công nghệ ĐTTX từ các tổ chức, cơ sở ĐT quốc tế có uy tín và kinh nghiệm; ứng dụng mạnh công nghệ thông tin và truyền thông, đồng thời phát huy những mặt tích cực của nguồn học liệu điện tử (công nghệ thông tin, máy tính, internet...) hỗ trợ cho ĐTTX.

***

Học liệu đóng vai trò quan trọng, quyết định thành công trong ĐTTX. Đối với người học hình thức ĐTTX, nguồn học liệu có ý nghĩa rất lớn gần như thay thế vai trò hỗ trợ trực tiếp của đội ngũ giảng viên, ảnh hưởng đến quá trình tự học và đảm bảo học tập có hiệu quả của người học. Yêu cầu đặt ra đối với các cơ sở giáo dục có hình thức ĐTTX là cần tập trung đầu tư xây dựng hệ thống học liệu đầy đủ, phong phú và có chất lượng để phục vụ tốt hơn cho việc học và dạy từ xa; xem học liệu và chất lượng của học liệu là tiêu chí quan trọng bậc nhất đối với điều kiện để được tiến hành tổ chức và triển khai một chương trình ĐTTX. Lưu ý rằng trong giai đoạn hiện nay đòi hỏi các chương trình ĐT của các ngành ĐT phải theo chuẩn đầu ra, đáp ứng yêu cầu tuyển dụng và vị trí việc làm của các cơ sở tuyển và sử dụng nhân lực. □

Tài liệu tham khảo

- [1] Thủ tướng Chính phủ (2015). *Quyết định số 1559/QĐ-TTg ngày 10/09/2015 phê duyệt đề án “Phát triển đào tạo từ xa giai đoạn 2015-2020”*.
- [2] Bộ GD-ĐT (2017). *Thông tư số 10/2017/TT-BGDĐT ngày 28/04/2017 ban hành quy chế đào tạo từ xa trình độ đại học*.
- [3] Đặng Văn Dân (2014). *Phân tích các nhân tố ảnh hưởng tới cầu đào tạo từ xa ở Việt Nam*. Luận án tiến sĩ Kinh tế học, Trường Đại học Kinh tế quốc dân.
- [4] Bùi Thanh Giang (2004). *Các công nghệ đào tạo từ xa và học tập điện tử (E-learning)*. NXB Bưu điện.
- [5] Trình Thanh Hà (2011). *Cơ sở lý luận và thực tiễn của việc bảo đảm chất lượng đào tạo đại học từ xa ở Việt Nam*. Luận án tiến sĩ Quản lý giáo dục, Viện Khoa học Giáo dục Việt Nam.
- [6] Nguyễn Thị Nhung - Nguyễn Thị Phan Mai - Đinh Thị Hồng Trang (2017). *Chương trình đào tạo và học liệu - yếu tố quyết định đối với chất lượng đào tạo từ xa hiện nay*. Kỷ yếu Hội thảo “Nâng cao chất lượng đào tạo từ xa theo xu thế phát triển của khu vực và thế giới”.
- [7] Trần Đức Vượng (biên dịch, 2009). *Cẩm nang giáo dục từ xa*. NXB Thế giới.
- [8] Mohammad Habibur Rahman (2006). *Developing course materials for open and distance learning: BOU perspective*. Turkish Online Journal of Distance Education, Volume 7, Issue 4.